

ditsa. Valóban minden Nemzet virágzásának, vagy hanyatlásának maga oka, a' mint tudniillik a' Hazafiúság vagy még buzog benne, vagy már minden tüze elaludt; ha magunk elhagyjuk magunkat másfél méltatlanul várunk segédelmet; és ha Hőri (hogy egyik Levelezőm szavaival éljek) most a' maga Hazafiai által éppen nem segítették, az idegen külömben is Nemzetünket gyaláznai szerető nemzetbeli Iróknak, a' sértegető, 's talán motskos meg jegyzésekre adhatna alkalmatosságot, melyet is nem egy könnyen 's nem hamar moshatna el, so a' Maros, se a' Szamos, se a' Tisza, se a' Duna.

Thaisz András.

A' Tud. Gyűjteménynek Redactora.

3. Törvény tudománybeli Kérdések.

1.

Egy mezővárosban ilyen eset adta elő magát. Jakab, János és Mihály köz akarattal a' város' malmait veszik Árendába, oly feltétel alatt, hogy egyaránt közös legyen köztök a' nyereség és a' kárvallás. Egy ideig osztoznak is a' nyereséggel; de azután Mihály kilép a' társaságból. Rövid idő múlva, hirtelen alább száll az élet' ár: az árendások tetemesen kezdenek veszteni. Pert indítanak Mihály ellen a' társaságbeli kötés' bétöltésére, 's egyszer'smind a' vinculum' megvételére.

Mihály tanukat hoz elő, annak megmutatására, hogy János jóvá hagyta a' társaságról való lemondását, 's őtet kötelességéről feloldozta; késznek ajánlja magát arra megesküdni is. A' bíró, oda itéli neki az esküvést; a' felperesek a' hit' letétele előtt appellálnak. A' Törvényszék helyben hagyja az ítéletet.

Mind eddig a' két felperes' védelmezése együtt járt; tagadták tudniillik az alperes által előhozott tanú vallásoknak igazságát. De már most Jakab gondolóba veszi azt, hogy azon tanúk mindnyájan csak Jánost terbelik, csak azt beszélnek hogy János, nem pedig, hogy Jakab felszabadította legyen Mihályt társaságbeli kötelességéről; lehetségesnek látja tehát, hogy Jakab, önnön részéről még boldogúljon Mihály ellen, ha szinte János nem boldogúlna is. Ezen oknál fogva, más:

most Jakab elválík felperes társától, lemond a' pernek további fellgyebb viteléről, 's a' perújítás' útján (via novi), pert indit Mihály ellen.

Azomban János, most már csak egyedül maradván, felviszi a' pert a' legfelsőbb Itélőszékre; de ott ishelyben hagyatik a' Törvényszék' ítélete. Az alperes megjelenik az első bíró előtt, 's esküdni akar. De Jakab nem akarja azt megengedni.

Hérdés: Leteheti é az alperes a' hitet elébb, mintsem a' Jakab' újított pere elvégeztessék?

Az alperes azt vitatja, hogy a' perújításnak csak az ítélet' végrehajtása után lehet helye, hogy tehát Jakab, újított peret addig nem is folytathatja, míg csak az első ítélet végre nem hajtatik, az az. míg az alperes meg nem esküszik.

A' Felperes ellenben azt mondja, hogy a' Superrevisorium' ítélete csupán Jánost érdekelheti, mivel csupán ő oda appellált; — hogy ő, Jakab, ugyan azért novizál, mivel a' novumban megakarja mutatni, hogy az esküvés Mihálynak helytelenül iteltetett oda; — hogy a' hit' letételét úgy sem lehet törvényes foglalásnak tartani; — hogy az még az újított pernek kimenetelétől függ, 's elébb meg sem engedődhetik azért, mivel a' hit' letétele után semmiféle remediumnak, és így a' perújításnak is többé helye nincsen, e' szerint tehát a' felperes törvényes remediumától megfosztattatnék, 's azzal többé nem élhetne.

A' bíró' ítélete azt tartja: hogy a' perújítás' útján hozatandó végső ítélet előtt, az alperes a' hitet le nem teheti. Az alperes természetesen meg nem elégedett, ezen ítélettel; de minekelőtte azt a' Törvényszékre felvihette volna, közben jött — a' halál, 's Mihályt a' világból kiszóllította.

Megholt tehát a' nélkül, hogy a' hitet letette volna. Örökössei, a' perbe idéztetvén, hihetőleg az ő útján tovább fognak indulni, és azt vittatni, hogy a' hitet úgy kell nézni, mintha azt letette volna. Mit fognak erre a' felsőbb Itélőszékek mondani? — idővel megtudjuk.